

10. sz. — mart. 7.

A' NÖNEM ERKÖLCSTANA.

I. Rendeltetés.

„Az önismeret, így szól a' hajdankor egyik bölcse, alapköve a' jónak, biztositéka az erény- és szerencsének.“ — 'S valóban így van. 'S ki a' jót elérni törekszik, 's az őt érdeklő kötelességeket teljesíteni akarja, annak mindenek előtt kell önmagát lehetőleg ismernie. Azonban bármilly szükséges általában 's férfiakra különösen az önismeret, annál szükségesebb nekünk hölgyeknek a' női rendeltetés megismerése; mert a' tapasztalás tanúsítása szerint több hibát követünk el rendeltetésünk nem ismeréséből, mint önismereti hiányból. Ime az általános észrevések segítségével igen könnyen megszerezhetjük, miután a' női jellem, kevés kivétellel, jobban egyenlő, 's nem igen tűntet fel nehéz találgatásu vagy élesen kiváló belyegeket. Néhány gyöngé árnyvonalakat ide nem értve, mindnyájan hasonlóak vagyunk egymáshoz, 's mihelyt két-három társnőnket megismertünk, nemcsak saját magunkat, hanem a' többit is mind ismerjük, mennyiben ezen megismerés általunk megközelíthető 's haszonvehető. A' női értelem is, ámbár erőre a' férfuinak alárendelve, ennél sokkal áthatóbb, könnyebb észrehevésű 's felfogású; 's gyakran megesik, hogy mialatt férfiak hosszasan 's tudományosan tanakodnak az emberszív fölött, mi nők, bár kevésbé tudósok, azt rég átvizsgáltuk 's gyakran magukat a' tanakodókat jobban ismerjük, mint ők saját magukat. 'S mind e' mellett a' női rendeltetés valódi ismerete, erényünk 's elégedésünk ezen egyetlen biztositéka, legtöbbnyire oldhatlan rejtvény ma-

rad előttünk, olly tárgy, melly minden éleselműségünket elkerüli. Van számos hölgy, kik arról csak keveset tudnak, vagy tudni épen semmit nem akarnak; sokan még arról is megfélelkeznek: mik ők, 's miért léteznek? Kerüli figyelmök a' két különböző nem hivatásának nagy és szükségképeni különségét: ritkán gondolván meg azt, hogy noha m i n d k e t t ő számára ugyanazon egy végczélt tűzé ki a' teremő, mégis m i n d e g y i k n e k külön ut van kijelölve annak elérésére, 's hogy az élet igazi örömeit 's hasznait csupán a' gondviselés által élénk rajzolt ösvényen érhetjük el.

Ezen fölötte káros önfeledtségben rejlik valódi oka annak, hogy mai időben már csak olly csekély számu nők felelnek meg méltóságteljesen a' hölgyi feladatnak. Napról napra szaporodnak a' szépnemnek a' dolgok fenálló rendelleni panaszaik, számtalan leány, alig érve el virágkorát életöknek, már életunottá válik; számtalan fiatal asszony panaszkodik az emberek gonoszsága, romlottsága és igazságtalansága miatt, 's van még számos olyan is, kik jobb nevelés 's magasb műveltség mellett nem tudnak valódian hasznos és elégedett életre szert tenni. Ezek mindannyi természetes következményei az előnkbe rajzolt életpályátóli eltérésnek; mert mit ér az utasnak a' fáradhatatlan előnyomulás, ha már eltévesztette az igazi utat? Nemcsak hogy el nem éri a' kitűzött czélt, sőt attól mindinkább eltér 's minden lépéssel újabb, még veszélyesebb tévutakra bukkanak.

A' szépnem minden időben őt megillető társadalmi állásnak, 's hozzá illő méltányoltatásnak örvendhete; voltak minden időben tudós és emberszerető férfiak, kik a' nőnevelést minden kitelhető buzgalommal pártolták; de soha olly nagy mértékben nem foglalkodtatá nemünk magasabb erkölcsi kiművelése a' kormányokat, szülőket, tudósokat és emberbarátokat, mint épen újabb időben, és soha nem örvendheténk azon társas előjogoknak, mellyekben mai nap részesítettünk. — Ne éljünk tehát vissza a' korszellem e' jótéteményivel, 's ha a' naponként inkább tökélyesbülő társadalom körébe meghíni talál, koránse merészkedjünk rendeltetésünk határain túllépni, nehogy mélyebbre süllyedjünk ismét, mint valaha. — Ha egyébiránt meggondoljuk, mikép nem épen hosszú idő előtt a' szépnem nevelése a' legműveltebb népeknél is azt csupán hiuság és kaczerlat bálványivá törpítette, 's mi csekély becsültetésben részesült az általában: akkor majdnem felhivatva érezzük magunkat, félve tekinteni felvilágosító századunk társadalmi haladásinak következményeit.

Azonban mellőzzünk csak minden ámulást és hiuságot, 's méltassuk helyes szemléletre az emberi nemzetet, 's meg kellend vallanunk, hogy az erőre nézve különböző, méltóság-, tökély- és tehetségekre egyenlő két félből áll. A' társaság egyik 's pedig erősebb felének vagyis a' férfiaknak adá a' teremő a' földöni uralmat, 's minket, a' gyöngébb félt, az ő oltalmuk- 's gondoskodásukra bízott. 'S valjon megegyeznék-e a' női rendeltetéssel, megfelelnének-e mi nők a' mi hivatásunknak, vagy végre hasznunkra szolgál-e, ha a' férfiak felett tulnyomóságot kiküzdeni 's gyakorlani akarnánk? Mi, kiknek gyöngébb 's gyöngébb testalkata, 's a' velünk született érzékenység világosan

mutatják az ótalom- és kiméletre szorulást, mikép törhetnénk igazságosan és büntetlenül az uralom kormánybolja után, mintha az volna a' számunkra jelölt cél? — A' gondviselés a' maga bölcseségében mindent javunkra intézett, 's még ezen társadalmi helyzet is csak üdvünkre szolgál!

Isten a' maga képeére alkotta a' férfit és asszonyt, 's mindkettőbe éltető 's halhatlan lelket lehelt. — Az emberi élet célja szeretet Isten iránt, saját boldogság 's üdv itt és a' síron túl. Mindkettőt az ember csak a' jónak (erénynek) gyakorlása 's a' rosznak (bűnnek) leküzdése által, vagyis rendeltetése köteleinek teljesítése által éri el.

A' női rendeltetés, noha szintolly méltóságos és fontos, mint a' férfiaké, ettől mégis lényegesen különböző. A' nő, a' gondviselés által a' férfi mellé élettársul adva, ritkán él önállólag saját neve alatt, 's még ritkábban élvezi ezen előnyt károsodás nélkül; neki nem kell, neki nem szabad, bármi helyzetben legyen is, a' férfiak hatalmára 's előjogaikra törnie.

M á s o d i k levén a' nő a' társadalomban, inkább illik hozzá mindent előmozdítani hozzájárulással, mint önállólag cselekedve működni; inkább másoknak, mint saját szava által fényleni; inkább idegen, mint önakaratát létesíteni; inkább másoknak, mint magának élni; a' kijelölt pályától soha el nem térni; nem táplálni túlszigázott vágyakat, hanem házi boldogságban keresni világot; felvilágosultság mellett a' szellemi egyszerűséget, hatalom mellett a' mérsékletet, bájak mellett a' szerény- 's igénytelenséget ölelni; ifjukorban az emberi nemzet virágának 's egész életén át földi angyalnak lenni, ki imádkozik, szeret, gyermekeket nevel, azokat ápolja, tanítgatja; ki erényt ültet 's békét hint, 's az őt körözőknek már e' földön mennyet készít, — ez foglalhatja a' női rendeltetésnek.

Rendeltetésünk ellen panaszra fakadni legnagyobb hálátlanság volna. Az emberek közös atyja szeretet- és jószágteljesen osztá el közöttök az ő birtokát, 's bölcsesége szerint mindent egyetemes jóra intézett 's rendezett. Mi joggal panaszkodhatnánk tehát az ő szent akarata ellen! — Valóban rövidséget szenvedtünk-e valamiben? — Nem, — a' letűnt századok számlálhatlan példái elégségesen tanúsítják, hogy nők alárendelt, de mégis szép állásukban is képesek boldog, dicső, hasznos és üdvteljes életet élni.

Valóban, minél tovább élek, annál inkább bámulok nemünk azon elpártoltjainak látásán, kik azt panaszozzák, hogy e' nemhez tartozni kénytelenek. Boldogtalanok ők! — nem értik a' női rendeltetés fontosságát és bűbáját, mellynek a' legmegbecsülhetlenebb előnyök jutottak örökségül, 's meggondolatlanul káromolják a' mindenhatóság bölcs gondviselését. Mindazáltal a' női méltóság benső öntudatával ismerem meg, hogy hivatásunk, noha külsőleg véve kevésbbé fényes és zajos — a' férfiaké mögött állani látszik, hasznosságra nézve mégis azzal egészen egyenlő foku, sőt az összes emberiség java talán inkább függ mitőlünk nőszemélyektől, mint a' férfiaktól, meggondolva azt, hogy ezek törvényeket, mi pedig erkölcsöket alkotunk. 'S mikép is ismerhetné félre fontos helyzetét, és sorsa felett mikép panaszkodhatnék

azon nem, mellynek osztályrészül jutott az emberélelet világ kezdete óta öröklét végtelenségéig tenyészteni, az ujonszülöttnék az első lápot és ápolást nyújtani, az egész emberi nemzetnek szívébe az első oktatmányt, első műveltséget csepegtetni, és szintugy az isteni 's emberi szeretet első szikráját abban gyujtani, azt balsorsban, betegség-, szegénységben 's aggott gyöngülésben meleg részvéttel segélni. Mikép tekinthetné kancsalul rendeltetését azon nem, mellynek sziveire a' hit, a' házi 's polgári erények szentsége bízott, 's mellytől valamint a' családok erkölcsisége, ugy a' társadalom tekintete is függ?! Ha ezen felül meggondoljuk ama bizodalmat, mellyel az másokhoz csatlakozik, ama elismert gyöngeséget, az elhallgatás és szerénység fátyolát, melly erényeink-, áldozataink- 's szenvedéseinket rendszerint eltakarja a' világ szeme elől, — ha meggondoljuk a' képzelődés gazdagság- 's elevenességét, a' szívnek ama kimerítellen kincseit, a' készséget, másokért áldozatokat tenni; továbbá az apró bár, de sokat jelentő gondok számtalanságát, a' minden jó- és szépért dobogó érzelmet, ama csöndes és szelid, alig észrevehető uralmat szeretetünk által, mellyel a' férfit már bölcsőjében fogadjuk, és sírjáig kísé-
 jük: —nem hangosan szóló, nagy 's elbájoló ingerek-e ezek? Végül a' férfiakénál sokkal szendébb szenvedélyeink, a' velünk született szemérem, minden erőt és tapasztalást felülmuló ezen legbiztosabb védfegyverünk, kötélyeink kisebb terjedelme, 's azoknak rendszerinti összeolvadása szívünk legbensőbb hajlandóságival; a' házi boldogság megalapíthatására hatalmunkban álló lehetőség; álladalomügyi 's harczy bajoktól teljes mentességünk; a' csekélyebb felelősség; a' kevésbbé tökéletes, de kevésbbé is szomorító világ- és emberismeret; az ótalom, tekintetek, becsülés és kimélet, mellyekben a' nőnem részesül; 's a' függőség, mellynél fogva néha szükségesképen erényeseknek kell lennünk: — valjon mindezek nem hangosan szóló, nagy 's igen becses előnyök-e?! E' meggyőződéssel szabad-e igazolni nemünk azon egyéneit, kik, félreismerve állásukat, a' női rendeltetést kancsalul nézik? Erényes nőszemélyek-e ezek? van-e közöttük csak egy nő is, ki szégyen- és gyalázattól ment? egyetlen jó és boldog anya? egyetlen egy igazi kereszténynő? Nem, — hanem ezek részint fiatal tapasztalatlan, részint könnyelmű vagy már előhaladt koru fenhéjázó nőszemélyek, kik nemtelen érzelmektől elragadtatva, a' női kötélyek teljesítését végkép eltaszítják maguktól. — Illynemű ledér női teremtmények nem képesek rendeltetésünk fontosságát sem felfogni, sem méltányolni; egyedüli törekvésök testi előnyök- és bájakra szorítkozik, legfőbb boldogságuk a' becsstelenítő szeretkezésben alapszik. Nem csuda, ha az anyatermészet illy szörnyszülöttei kevés évek multával a' féktelen életmód utó-fájdalmiul életöknek hátralevő napjait fölötte kellemetlen- 's eltűrhetleneknek találják. —